

لزوم ترمیم کمک هزینه مسکن کارگری

وقتی دستمزد کفاف اجاره بها را نمی دهد

تشکل های کارگری و نمایندگان قانونی کارگران، خواستار ترمیم و اصلاح این مؤلفه مزدی هستند.

آمار کارگران مستأجر

آمار روشن و سراسستی از جمعیت کارگران فاقد خانه ملکی و مستأجر در دست نیست اما در آردیبهشت امسال، ابوالفضل نوروزی، مدیرکل دفتر اقتصاد مسکن گفت: «به طور میانگین حدود ۳۱ درصد از مردم ایران مستأجر و بقیه مالک اند و ۸ درصد هم در خانه های سازمانی زندگی می کنند. در شهر تهران ۵۱ درصد شهروندان مستأجر هستند.» بر اساس آمار منتشر شده رسمی در سال ۱۴۰۰، بیش از ۵۵ درصد از خانوارهای شهری و بیش از ۲۵ درصد از خانوارهای روستایی به عنوان مستأجر در حال زندگی هستند. داده های شاخص های عدالت اجتماعی که مرکز آمار منتشر کرده، نشان می دهد در سال ۱۴۰۱، حدود ۶۸.۰۷ درصد از خانوارهای شهری دارای واحد مسکونی ملکی و ۲۳.۷ درصد از خانوارهای شهری دارای واحد مسکونی اجاره ای بوده اند. همچنین ۸۸.۶۳ درصد از خانوارهای روستایی دارای واحد مسکونی ملکی و ۴.۹۶ درصد از خانوارهای روستایی دارای واحد مسکونی اجاره ای بوده اند. آمار مستأجران در ایران نشان می دهد استان تهران، استان خراسان رضوی و استان فارس به ترتیب در رتبه های اول تا سوم در داشتن بیشترین مستأجران در ایران، قرار دارند. با توجه به آمارها، استان تهران بیشترین تعداد مستأجر را در ایران دارد. این موضوع به دلیل جمعیت بسیار بالای شهر تهران و افزایش تقاضا برای مسکن در این ناحیه است.

به این ترتیب، از قضا بیشترین جمعیت مستأجران کشور در مناطقی زندگی می کنند که نرخ اجاره خانه در آن ها بالا است مانند تهران، مشهد و یا شیراز؛ کلان شهرهایی که اجاره خانه حتی در حاشیه آن ها تناسبی با دستمزد کارگران و همچنین کمک هزینه مسکن پرداختی فعلی ندارد.

به طور مشخص در تهران، قیمت اجاره خانه عموماً از حداقل دستمزد کارگران مشمول قانون کار بالا می زند. داده های میدانی نشان می دهد که یک کارگر حداقل بگیر ساکن پایتخت، تقریباً همه دستمزد خود را پهای اجاره خانه می دهد. بهتر است به چند نمونه قیمت اجاره خانه در تهران نگاهی بیندازیم؛ در روزهای ابتدایی پاییز امسال، یک آپارتمان ۴۰ متری در حوالی میدان ولیعصر تهران با ودیعه ۲۰۰ میلیون تومان و پرداخت ماهیانه ۱۱ میلیون تومان قابل اجاره است. اجاره واحد دیگری در منطقه جمهوری با متراژ ۳۸ متر و سن بنای ۱۳ سال، به ۲۴۰ میلیون تومان ودیعه نیاز دارد. کرایه لازم برای سکونت در این آپارتمان، ماهیانه ۱۰ میلیون تومان است. واحدی ۳۸ متری در محدوده دروازه شمیران ساخت سال ۱۳۸۳، با مبلغ ۱۳۰ میلیون تومان اجاره داده می شود. کرایه ماهیانه این واحد نیز ۱۰ میلیون تومان ذکر شده است.

می بینیم که متوسط کرایه خانه در تهران (البته بدون در نظر گرفتن مبلغ رهن و ودیعه) ده میلیون تومان است که فاصله چندانی با حداقل حقوق دریافتی کارگران ندارد. این در حالی است که به نظر می رسد جمعیت مستأجران کشور رو به افزایش است و بخش قابل ملاحظه ای از مستأجران را کارگران و مزد و حقوق بگیران تشکیل می دهند.

در اسفند ماه سال ۱۴۰۲ هادی عباسی اصل، معاون مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی، گفت: «در حال حاضر شش میلیون خانوار ایرانی اجاره نشین هستند.»

در چنین شرایطی فتح الله بیات، از لزوم ترمیم اساسی کمک هزینه مسکن کارگران برای نیمه دوم سال دفاع می کند و معتقد است که باید تناسبی میان حق مسکن پرداختی به کارگران و هزینه های واقعی مسکن وجود داشته باشد. او تأکید می کند که برخورداری کارگران از مسکن شایسته، یک حق قانونی است و دولت در این زمینه وظیفه دارد.

براساس اصل ۳۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت مسئول تأمین مسکن و سرپناه برای شهروندان با اولویت کارگران و روستائینان است. کمک هزینه مسکن باید در دنیای واقعی کارکرد داشته باشد و بتواند در پرداخت اجاره خانه و تأمین هزینه های مسکن به کارگران کمک کند.

نمی کند.» ز به گفته این عضو کارگری، برای افزایش حق مسکن کارگران در نیمه دوم سال، باید نشست شورای عالی کار از سوی وزارت کار و معاونت روابط کار این وزارتخانه با موضوع ترمیم حق مسکن کارگران برگزار شود و در آنجا هر سه گروه کارگری، دولت و کارفرمایی بر سر رقم افزایش حق مسکن به توافق برسند. او افزود: «پس از تصویب در شورای عالی کار، بایستی حق مسکن مصوب، در هیئت دولت به تأیید برسد. حق مسکن کارگران تنها مؤلفه مزدی است که صرف تصویب مبلغ آن در شورای عالی کار برای ابلاغ و اجرا کفایت نمی کند و باید مصوبه آن نیز به تصویب برسد. این کار ممکن است زمان بر باشد و چند هفته یا یک ماه به طول بینجامد. بنابراین تقاضا داریم هرچه زودتر ترتیب برگزاری نشست های سه جانبه شورای عالی کار را بدهند تا اگر قرار است حق مسکن ترمیم شود، مراحل اجرایی کار به تعویق نیفتد و بیش از حد به درازا نکشد.»

باقری با بیان اینکه اعضای کارگری شورای عالی کار از ابتدای سال در انتظار دریافت دعوت نامه برای برگزاری نشست های شورا هستند، توضیح داد: «به نظر می رسد تغییرات دولت و روی کار آمدن وزیر جدید تعاون، کار و رفاه اجتماعی، کار برگزاری نشست های شورای عالی کار را به تعویق انداخته اما انتظار داریم حالا که تغییر و تحولات به پایان رسیده، هرچه زودتر برای برگزاری نشست ها با موضوع گفت و گو در مورد مزد و مزایای مزدی کارگران، اقدام شود. برای نمایندگان طرفین دعوت نامه رسمی صادر کنند تا بتوانیم به صورت سه جانبه در ارتباط با حداقل دستمزد و مزایای مزدی کارگران مشمول قانون کار بحث کنیم و به نتیجه برسیم.» به اعتقاد نماینده کارگران در شورای عالی کار، با توجه به وضعیت موجود و تورم، دستمزد کارگران به خصوص مؤلفه حق مسکن کارگری نیاز به ترمیم و اصلاح دارد. در غیر این صورت تا پایان سال شکاف میان حداقل دستمزد و سید هزینه های زندگی، عمیق تر می شود.»

فاصله میان حداقل دستمزد کارگران و سید هزینه های ماهانه زندگی که در ادبیات رایج روابط کار به آن سبد معیشت خانواده های کارگری می گویند، زیاد است. در عین حال شکاف میان کمک هزینه مسکن پرداختی به کارگران و هزینه های واقعی مسکن نیز بسیار عمیق است. به همین دلیل

بیات با تأکید بر اینکه ۹۰۰ هزار تومان حق مسکن پاسخگوی اجاره مسکن خانواده های کارگری نیست اضافه کرد: «در شرایطی که پایین ترین مبلغ اجاره خانه در شهرهای کم جمعیت ۳ تا ۵ میلیون تومان و در تهران حداقل ۷ یا ۸ میلیون تومان است، مبلغ ۹۰۰ هزار تومانی که به عنوان کمک هزینه مسکن پرداخت می شود، گره گشا نیست. به همین دلیل یکی از مطالبات اصلی کارگران، ترمیم و افزایش کمک هزینه مسکن در نیمه دوم سال است.» رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و شرکتی ادامه داد: «یکی از درخواست های تشکل های کارگری و نمایندگان کارگری شورای عالی کار در ماه های اخیر، تشکیل نشست سه جانبه و گفت و گو در مورد ترمیم مزد بوده است. حق مسکن یکی از مؤلفه هایی است که باید برای نیمه دوم سال ترمیم شود. ۹۰۰ هزار تومان فعلی بسیار ناکافی است و اگر قرار است مبلغی را به عنوان کمک هزینه مسکن به کارگران پرداخت کنند، باید حداقل نصف اجاره خانه با این مبلغ قابل پرداخت باشد.»

راهکار ترمیم کمک هزینه مسکن

افزایش کمک هزینه مسکن کارگری در نیمه دوم سال، یک مطالبه جدی است. بعد از تصویب دستمزد ۱۴۰۳ در شورای عالی کار و ابلاغ آن، این مطالبه از اولین ماه های سال به صورت فراگیر و جدی مطرح شد. کارگران تقاضا کردند نشست شورای عالی کار برگزار شود، در مورد مزد و مزایای مزدی و به ویژه حق مسکن بحث و گفت و گو به عمل آید و مبلغ کمک هزینه مسکن که به شدت از تورم مسکن و هزینه های اجاره خانه عقب مانده با امضای هر سه گروه شورا افزایش یابد.» آیا این خواسته قابل اجابت است؟

محسن باقری، نماینده کارگران در شورای عالی کار و از اعضای هیئت مدیره کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور در پاسخ به این سؤال گفت: «اعضای کارگری شورای عالی کار از ابتدای سال درخواست خود را مبنی بر برگزاری نشست های مزدی و گفت و گو در مورد ترمیم حداقل دستمزد کارگران مطرح کرده اند. حق مسکن یکی از مؤلفه هایی است که بدون هیچ تردیدی نیازمند ترمیم و اصلاح معنادار است. امروز حق مسکن ۹۰۰ هزار تومانی، یک چهارم هزینه های مسکن خانوارهای کارگری را هم تأمین

نوشین مقدم پناه
روزنامه نگار

گزارش

با استناد به داده های مرکز آمار و اظهارات مقام رسمی حوزه مسکن، مستأجران کشور یک جامعه آماری بین ۲۴ تا ۳۰ میلیون نفری از دهک های فرودست و کم درآمد را تشکیل می دهند. با وجود ۲۶ میلیون خانوار در ایران، به ازای هر چهار خانوار یک خانواده ایرانی مستأجر است. می توانیم فرض کنیم که اکثریت این مستأجران را کارگران و مزد بگیران شامل کارگران رسمی و بیمه شده و کارگران فصلی، زیرزمینی و غیررسمی تشکیل می دهند. در چنین شرایطی به این نتیجه می رسیم که تأمین اجاره خانه های سنگین برای یک کارگر کم درآمد و حداقل بگیر که در ماه نهایت ۱۲ یا ۱۳ میلیون تومان درآمد دارد، یک دشواری واقعی و اساسی است. امروز جمعیت بزرگی از کارگران کشور مستأجر و فاقد سرپناه شخصی هستند و از دولت درخواست می کنند که با برگزاری نشست های رسمی شورای عالی کار، مقدمات افزایش کمک هزینه مسکن را فراهم سازد. کمک هزینه مسکن باید در دنیای واقعی کارکرد داشته باشد و بتواند در پرداخت اجاره خانه و تأمین هزینه های مسکن به کارگران کمک کند.

حق مسکن روزانه کارگران ۳۰ هزار تومان است. حداقل مزد کارگران در مصوبات شورای عالی کار در قالب مزد روزانه تعیین می شود تا کارگران روزمزد و فصلی هم که مزدشان به صورت روزانه محاسبه و از سوی کارفرما پرداخت می شود، بتوانند از دستمزد مصوب و قانونی بهره مند شوند.

حداقل دستمزد روزانه کارگران در سال ۱۴۰۳، که در جلسات مزدی شورای عالی کار در روزهای پایانی اسفند سال گذشته به تصویب رسیده، حدود ۲۳۸ هزار تومان است؛ این رقم پایه دستمزد کارگران است و به معنای حقوق دریافتی حتی حقوق روزانه کارگر نیست. حقوق کارگر مجموع پایه مزد و مزایای مشمول است. برخی از این مزایا مثل حق سنوات، حق تأهل (که برای اولین بار در سال جاری به لیست مزایای مزدی کارگران مشمول قانون کار افزوده شده) و حق اولاد به شرایط خاص کارگر بستگی دارند اما برخی از این مزایا، اصطلاحاً همه شمول نامیده می شوند و به تمام کارگران مشمول قانون کار فارغ از میزان سابقه، وضعیت تأهل و فرزندآوری پرداخت می شوند. یکی از این مزایای همه شمول، کمک هزینه اقلام مصرفی خانوار یا همان بن کارگری و دیگری، کمک هزینه مسکن است.

جزئیات کمک هزینه مسکن کارگری

در شورای عالی کار، کمک هزینه مسکن برای سال جاری، ۹۰۰ هزار تومان تعیین شده است. این رقم ماهانه است و برای کارگران روزمزد و فصلی که براساس نص صریح قانون، مشمول تمام مزایای مزدی به احتساب ایام اشتغال هستند، به تعداد روزهای کار در هر ماه پرداخت می شود. بنابراین وقتی کمک هزینه مسکن برای سی روز ۹۰۰ هزار تومان است، رقم روزانه آن فقط ۳۰ هزار تومان است؛ به عبارت دیگر، یک خانواده متوسط کارگری که حدود چهار نفر در نظر گرفته می شود، در یک ماه ۹۰۰ هزار تومان و برای هر روز، فقط ۳۰ هزار تومان کمک هزینه مسکن از کارفرما دریافت می کند.

«این رقم اصلاً کافی نیست و با توجه به هزینه های سنگین مسکن به خصوص در کلان شهرها بایستی به روزرسانی شود و افزایش یابد.» فتح الله بیات، رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی با بیان این سخنان در گفت و گو با «آیه نو» تأکید کرد: «سال هاست که کارگران از لیست خریداران ملک خط خورده اند. آن ها با درآمد ماهانه خود، حتی اگر همه آن را برای سال های متوالی پس انداز کنند، نمی توانند خانه ملکی بخرند. نه تنها خانه دار شدن ممکن نیست بلکه پرداخت هزینه های اجاره خانه نیز با این حقوق ها ممکن نیست. کارگران در تأمین هزینه های مسکن به خصوص در کلان شهرها و پایتخت مشکل دارند. در این شرایط، ترمیم حق مسکن کارگری، یک ضرورت جدی است.»

نکته

افزایش ایمنی در محیط کار با حذف پیمانکار

یک کارشناس حوزه کار با بیان اینکه باید به معاش و دستمزد کارگرانی که در بخش های سخت و زیان آور مشغول کارند، توجه ویژه شود، گفت: «بهتر است برای افزایش ایمنی پیمانکار با سازمان یا شرکتی تولیدی و صنعتی قرارداد می بندند و خودش مبلغی را دریافت می کند و مزد حداقلی هم به نیروی کار می پردازد، در حالی که اگر کارگر در بخش های سخت و زیان آور مشغول کار است، مزد او حداقلی نیست و باید به طور ویژه به معاش و دستمزد او توجه شود تا در محیط های سخت و زیان آور مستهلک نشود.»

ولی الله صالحی افزود: «در حال حاضر در بسیاری از کارگاه ها و شرکت ها واسطه داریم و یک شرکت پیمانکار با سازمان یا شرکتی تولیدی و صنعتی قرارداد می بندند و خودش مبلغی را دریافت می کند و مزد حداقلی هم به نیروی کار می پردازد، در حالی که اگر کارگر در بخش های سخت و زیان آور مشغول کار است، مزد او حداقلی نیست و باید به طور ویژه به معاش و دستمزد او توجه شود تا در محیط های سخت و زیان آور مستهلک نشود.» او ادامه داد: «باید محیط های کار سخت و زیان آور برای کارگران هموارتر شود تا کارها با کیفیت بهتری پیش برود. کارگاه هایی که می توانند طرح طبقه بندی داشته باشند، حتماً طرح در آن ها اجرا شود و اگر کارگاه زیر ۵۰ نفر است، بحث بازرسی کار مطرح می شود که حداقل محیط کار باید ایمن شود.»

این کارشناس حوزه کار به طرح طبقه بندی مشاغل اشاره و تأکید کرد: «طرح طبقه بندی مشاغل در کارگاه هایی که دارای ۵۰ نفر به بالا هستند، معمولاً وجود دارد. کارگاه هایی که مشمول طبقه بندی مشاغل می شوند، تمام شرایط کار و محیط کار در آن ها دیده می شود.» صالحی توضیح داد: «کارهای سخت و زیان آور دو دسته هستند؛ یکی مربوط به محیط کار و دیگری مربوط به نوع کار است. زمانی هست که کار در فضای باز انجام می شود و محیطش زیان آور نیست ولی آن کاری که انجام می گیرد، ماهیتاً زیان آور است. یک زمان هم محیط کار دارای آلاینده ای است.»

او اضافه کرد: «در طرح طبقه بندی مشاغل این مسائل دیده می شود و طبق جداولی که مورد محاسبه قرار می گیرد، خودبه خود فردی که کار سخت تری انجام می دهد، مزد بیشتری دریافت می کند اما کارگاه هایی که طرح طبقه بندی ندارند به تبعیت از کارگاه ها یا کارخانه های دیگر که در آن نرخ مزد کارگر مشخص است، عمل می شود.»

این کارشناس حوزه کار با بیان اینکه در قانون برای اجرای طرح طبقه بندی مشاغل محدودیت وجود دارد، گفت: «در قانون صراحتاً اعلام شده کارگاه هایی که بالای ۵۰ نفر پرسنل دارند باید طرح طبقه بندی داشته باشند. برای کارکنان و کارگران مشاغل سخت، تنها امتیازی که دیده شده بحث بازنشستگی پیش از موعد است. البته در برخی موارد کم توجهی شده و کسانی زود هنگام بازنشسته شدند که کارشان به آن معنا سخت و زیان آور نبوده و بالعکس کسانی که در کارهای سخت و زیان آور اشتغال داشتند، مورد توجه قرار نگرفته اند.»

او افزود: «در قانون پیش بینی شده کسانی که در کارگاه سخت و زیان آور در حال فعالیت هستند، اگر ۲۰ سال متوالی کار کنند، هر یک سال فعالیت، ۱.۵ سال محاسبه و ۳۰ سال برایشان منظور می شود. این امتیازی است برای کارگرانی که پی در پی در کارهای سخت و زیان آور مشغول کار بوده اند و دچار فرسودگی جسمی شده اند.»

صالحی در پایان تأکید کرد: «از وظایف بازرسان کار این است که به محیط های کار سرکشی کنند و ببینند کارگر در چه شرایطی کار می کند و آن محیط را ایمن کنند تا کارگران دچار حوادث ناشی از کار نشوند.»

